

NÜKLEER ENERJİ VE TÜRKİYE

Prof. Dr. Tolga YARMAN
Türkiye Atom Enerjisi Kurumu,
Nükleer Güvenlik Komitesi ve
Danışma Kurulu Eski Üyesi

Önce bir hususu tasrih etmeyi isterim. Nükleer bir bilim adamı, muhakkak “nükleer din kilisesinin papazı” olmak zorunda değildir. Nükleer bilim adamı olmakla, “nükleer holigan” olmak hiç aynı şeyler değildir. Bilim adamı zaten “holigan” olamaz. “Samimi nükleer müminler”, eğer nükleer enerji üretiminin yanına tavır alıyorsa, bu tabii saygıdeğer bir davranış biçimidir, ama neticede onların kişisel tercihleridir; bilimsel bir çıkartsama değildir. Elbette bilimsel birikimler üzerine inandırıcı olacak, bu anlamda kusuz saygıdeğer, ama sonuç toplamda, kişisel bir seçimdir...

Bu kadar böyledir ki, bir “siyasal bilimler fakültesi öğretim üyesi”, farz-ı mahal, önümüzdeki pazar günü yapılacak genel seçime dönük olarak, “Ben hesap kitap etmedim, ey halkım, senin falanca partiye oy vermen gerekiyor” diyecek olursa, tam anlamıyla halt eder. Ya da seçimden sonra, “Benim zavallı halkım, kime oy vereceğini bilmiyor”, derse, daha da büyük halt eder... Onun saygıdeğer bir oyu vardır, gider onu sandıkta kullanır. Tersine seçim sisteminin eleştirir. Ama kendisi içinde kimsenin yerine geçemez. O nedenle, halka “nükleer de nükleer” diye dayatan bilim adamları, orada burada, nerede olursa olsun, tam anlamıyla halt ediyorlardır. Onlar, gerçekte “nükleer enerji üretimi olursa ne olur, olmazsa ne olur”, diye çözümlemeler yapmak suretiyle, o yönde ya da bu yönde halkın siyasi iradesine basamak olurlar. Hin-i hacette, kendi seçimlerinin ne olduğunu açıklamak suretiyle, bir bakıma “siyasi önder”, hatta bir “nükleer militan” elbette olabilirler... Nedir ki, böylesi bir tavır, artık onların, bir tercihinden ibarettir; ne “bilimin emri”, ne de daha önemlisi, “kamuoyunun iradesi”...

unu da kaydedeyim... Yıllardır yazdığım hiçbir yazıda, yaptığım hiçbir konu maddesi Dünya’da ya da Türkiye’de nükleer enerji üretimine karşı olmadım... Olabilirdim... Bu benim kişisel tercihim olurdu. Ama olmadım...

Ömrüm, esas olarak, bir nükleer bilim adamı olarak geçti... Bununla gurur duyuyorum... Ne kadar keyif aldığımı anlatamam... Binlerce öğrencinin hocasıyım... İndirlerde artık sayısını artırdım kadar çok profesörün hocasıyım... Bu bakımdan çok mutluyum. Yurt içinde yurtdışında, pek çok etkinliğe çağıldım; katıldım; ülkemizi onurla temsil ettim... O arada, bilgimi, kamuoyunun yararlanmasına sunmak, başlı başına bir haz kaynağı oldu...

Peki ben nükleer enerji üretimine karşı değilim, ya neye karşıyım?

Nükleer holiganlığı... “Arabesk” nükleer takıllara... Nükleer maceraya... Çocuksuz nükleer heveslere... Bir de, nükleerde ya da

ba_ka alanlarda, farketmez, ki_ysel ç_karlar_ı, deh_etli bir pi_kinlikle, milli menfaatler_ekleriyle bulamaçlayıp, kotarmak isteyenlere &

Bunun d_1_nda, bugünkü hükümetin ya da ba_ka bir hükümetin, nükleer enerji üretimine ad_ı atmak istemesi yönündeki siyasi karar_ına saygı_ı; yeter ki o da nükleer kar_ıtlar_ı siyasi istemlerine, onlar_ı demokratik süreçlerde tart_ımaya aç_ık durarak, saygı_ı olsun &

Böyle bir çerçevede y_ıllardır, dikkate getirdi im temel noktalar_ı özetleyeyim &

1970'lerin ba_ırlar_ından bugünlere bak_ıd_ı_nda, _u temel varsay_ım esas al_ınm_ıtır: [Talep] [Talebi Kar_ılamada Ö_lev Üstlenebilecek Ulusal Kaynaklar_ın Sa_layaca_ı Üretim] = [Belli Bir Aç_ık].

- Buna bit_işik olarak vaazedilen varsay_ım _u olmu_tur: [Aç_ık Kar_ılamadaki Yegane Kaynak] = [Nükleer Enerji].
- Bu varsay_ımlar, epeydir, hemen tüm eklemleri itibariyle yanlı_ ç_ıkm_ıtır.
- Bir defa, enerji talebi, bugün kullanmakta oldu umuz enerji hacminin iki kat_ı kadar daha yüksek olarak öngör_ülm_ü olmaktadır.
- Talebi kar_ılayacak hidrolik ve kömür kaynaklar_ı m_ız_ın, elektrik üretiminde üstlenecekleri pay, bugün belirlenenden yakla_ık yar_ıya daha az olarak de_erlendirilmi_tir.
- Dolay_ısıyla, 1970'lerin ba_ırlar_ından 2000 civar_ına dönük olarak öngör_ülen aç_ık, aç_ık olmaktan ç_ıkm_ıtır.
- Aç_ık olsa, nükleer enerji bunu kapatabilecek tek kaynak olma hüviyetini, külliye yitirmi_tir.
- Örne_ğin i_te Sibirya Do_ al Gaz_ı, Ö_n Do_ al Gaz_ı, Azerbeycan Petrolü ve Do_ al Gaz_ı, Türkmenistan Do_ al Gaz_ı, Kazakistan Petrolü, Katar Do_ al Gaz_ı gibi, gündeme epeydir girmi_ya da ta_ınmak üzere tasarlanmakta olan birçok seçenek, art_ık tezgahdadır.
- Ayn_ı bir çerçevede, ba_ta_ı enerji verimlili_ği, üst teknolojik boyutlarda çal_ı_ınca, ba_ta_ı hiç hesapta olmayan, adeta yepyeni bir enerji kayna_ı hüviyetiyle ortaya ç_ıkm_ıtır.
- Ayn_ı ba_lamda, güne_ ve rüzgâr gibi seçenekler, kendilerinden ilk bak_ıta beklenmeyen bir i_levi gerçekleyebilecek bir kapasitede olarak, gündeme girmi_lerdir.

Bu çerçevede, Türkiye'de, nükleer enerji üretimi, bugün art_ık; 1970'lerin ba_ırlar_ından bak_ıd_ı_nda san_ıd_ı_ın tersine, teknik bir zorunluluk olmaktan ç_ıkm_ı bulunmaktadı_r. Onun için nükleer enerji üretimi, Türkiye'de i_te çoktandı_r, siyasi bir tercih konusudur; öteki seçenekler gibi, sadece belli bir seçenektir.

Öyleyse, Türkiye'de, nükleer enerji üretiminin teknik zorunluluk oldu_una dair iddialar, epeydir hiç bir akademik zemine oturmamaktadır, ya da birilerinin ç_ıkarlarına dönük olarak, entrika a_ıllıklı, örtülü bir siyasi manevra aradı_r.

Türkiye'nin halen kurulu elektrik gücü yuvarlak 40 bin MW'tır (ba_ka bir deyi_le, e_de erde, 40 Keban Baraj_ı tutar_ındadı_r); puant yani, belli zamanlarda devreye davet etti_ği, en yüksek elektrik gücü ise, 30 bin MW'tır. Bu durumda Türkiye'de, bir enerji yetmezli_ği de il, bir enerji optimizasyon yetmezli_ği, var demek olmaktadır.

Keban Baraj_ı m_ız_ın üretti_ği kadar bir elektrik enerjisi sa_layacak ilk nükleer santral (1000 MW) (tasarlandı_ğı ekliyle) devreye al_ınd_ı_nda (hiç olacak gibi görünmüyor, ancak, diyelim ki, mutasavver olarak 2015'te), Türkiye'nin elektrik kurulu (net) gücü, resmi verilere göre, yuvarlak 80 bin MW olarak öngör_ülmektedir. Bu aç_ıdan, Türkiye'de k_ırkta yar_ımlık, bir nükleer enerji üretiminin, zorunlu oldu_unu, iddia etmek inandı_r_ıc_ı olmamaktadır. Nükleer santral sat_ın al_ınarak, nükleer teknoloji sahibi olunmaz. Nas_ı ki, Allah nazardan saklas_ın, yak_ın geçmi_te çok çok iyi giden, yar_ım yüzyıldan hayli fazla bir süredir gerçekle_tirdi_ğimizi, THY i_letmecili_ğiyle, aviasyon teknolojisi sahibi olunmaz.

Diğer bir yandan, nükleer santraller, köulların dayatması uzantısında, kabuk de i tirmektedir. Gerek ABD'de, gerekse de Avrupa'da, bugünlere oranla, daha küçük, daha güvenli, daha ucuz, nükleer reaktör sistemleri üzerinde çalı malar, ara tırmalar yapılmaktadır; giri mler geli tirilmektedir.

Aynı çerçevede; olası kazalara dönük güvenlik önlemlerinin arttırılması; lisans i lemlerinin demokratik uygulamalar itibariyle uzadıkça uzayan süreler gerektirmesi; nükleer santralin ömrünün sonundaki söküm masraflarının; keza, nükleer atıkların "defin" meselelerine dönük yatırım ve harcamaların, astarı yüzünden pahalıya gelmesi; neticede de gitgide artan kamuoyu baskısı dolayısıyla, nükleer enerji üretimi, bütün dünyada ciddi olarak duraksamı bulunmaktadır. ABD'de ve Orta Avrupa'da halen, in a halinde olan, ya da sipari edilmı bulunan tek bir nükleer santral yoktur.

Bu süreçte, zor durumda kalmı irketlerin ülkemize getirdikleri kredi olanaklarından yararlanmayı seçmek, tabii, bir stratejidir. Ancak, gerekmesi durumuna dönük olarak, yeni nesil nükleer santrallerin, keza ba ka enerji olanaklarının geli mesini beklemek de bir stratejidir.

Böyle bir çerçevede, Türkiye'nin, giderek oturan, yepyeni, "jeostratejik özellikler" bazında, enerji kaynaklarının... Rusya ve ran do al gazı, yanı sıra, Azerbaycan'dan gelecek petrol, Türkmenistan'dan gelmesi tasarlanan do algaz,

Kazakistan'dan gelecek petrol, Katar'dan gelecek do algaz, o arada, iyice artan boyutlarda söz konusu olacak, rüzgâr ve güne potansiyelimiz itibariyle... Benzersiz bir biçimde çe itlenmekte oldu una, göz kapamamak ve söz konusu yönlerde siyasalar geli tirmek, ku kusuz, akılcı görünen bir stratejidir.

Bu çerçevede hatta, elektrik enerjisi, büyükçe bir ölçekte, kaynakların yanı ba ında üretilebilecek ve yüksek gerilim hatlarıyla Türkiye'ye, buradan da Avrupa'ya verilebilecektir.

Bu sözlerimle, "Nükleer olmasın!" demedi imi, ama, "nükleerin" de "ülkemizde, bugün artık hiç bir biçimde bir zorunluluk olmadığını", i aret etti imi belirtmek istemekteyim.

Akkuyu Mevkii'ne gelince... Çeyrek yüzyıl önce; nükleer enerji üretiminin, kaçınılmaz oldu una inanıldı ı ülkemizde; nükleer santral mevkii olarak; bilhassa stanbul odaklı "yük merkezine yakınlı ı", o arada "deprem açısından fazlaca etkin olmaması", sebepleriyle gözetilen, Trakya Bölgemiz'in Karadeniz sahilleri; o zamanlar, Do u Bloku üyesi Bulgaristan ile, NATO müttefikimiz, ancak, beraberinde sorunlar ya adı ımız Yunanistan'a yakınlı ı dolayısıyla, ba ka bir deyi le "stratejik mülahazalarla", terkedilmek gerekince; Akkuyu mevkiine yakınsanmı tı. Bu mevkiinin, özellikle "deprem" açısından, uygun oldu udü ünülmü tü.

Ama burası, bugün için hiç uygunde ildir.

Çünkü, bir defa "konjonktür" (Türkiye'de ve Dünya'daki yapısal özellikler) de i mi tir; Do u Bloku yıkılmı tır. Ba ka bir deyi le, Trakya Bölgemiz artık, stratejik mülahazalar yüzünden dı arlanmak zorunlulu u ile kar ı kar ıya de ildir.

